

46.

ACC. N:R M. 16454: 1-46.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Landskap: Skåne

Upptecknare: Gerd Bengtsson

Härad:

Berättare: Karl E. Andersson, Brunnsgat. 18 B
Lund

Socken:

Lunds stad

Berättarens yrke: f. d. rörliggare

Uppteckningsår:

1965

Född år

1893 i

Lund

Stadstraditioner I s. 1-46.

LUF 126

Skriv endast på denna sida.

46

R. E. Andersson

93

Ej kunnat

FOLKLIVSARKIVET

Englund

FINNGATAN 8

Pre 14/3 66

LUND

M. 16454.

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Karl E. Andersson
" födelseår: 1893
" födelseort: Lund
" yrke: F. d. målare

Makes/makas namn: Olga T. Andersson
" födelseår: 1898
" uppväxtort: Lund
" yrke: Hemmanfru

Faders namn: Lars Andersson
" födelseår: 1851
" uppväxtort: Hurva
" yrke i staden: Renhållningsarbetare
" yrke före ev. inflyttning till staden: Lantarbetare

Moders namn: Beata Andersson
" födelseår: 1863
" uppväxtort: Hurva
" yrke i staden: Hemmanfru
" yrke före ev. inflyttning till staden: _____

Farföräldrars yrke: _____

Morföräldrars yrke: _____

Antal syskon: 7

M. 16454.

Ifylles av uppgiftslämnaren

Berättarens namn: Karl E. Andersson
" födelseår: 1893
" födelseort: Lund
" yrke: F. d. målare

Makes/makas namn: Olga T. Andersson
" födelseår: 1898
" uppväxtort: Lund
" yrke: Hemmanfru

Faders namn: Lars Andersson
" födelseår: 1851
" uppväxtort: Harva
" yrke i staden: Renhållningsarbetare
" yrke före ev. inflyttning till staden: Lantarbetare

Moders namn: Beyta Andersson
" födelseår: 1863
" uppväxtort: Harva
" yrke i staden: Hemmanfru
" yrke före ev. inflyttning till staden: _____

Farföräldrars yrke: _____

Morföräldrars yrke: _____

Antal syskon: 7

46.

ACC. N:R M. 16454:1.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vi Vöckspågar låg alltid och slop
med S:t Måns gatans pågar. Vi brukade
också kivas med Katedralskolans pågar.
De kallade oss "Pack" och vi kallade
dem "Crisar". Lite senare blev
det också bråk med Jutahuspågar
ute på Väster. De på Kaniksgatan var
värst. Det förekom lite gängbildningar
bland pojkar och barn. Det centrala
Nöden låg omkring Prästg. - Korg. - Maria
g. och Hospitalkg. Där bodde de riktiga
Nödspågar - de var oftast de fattig-
aste bland de fattiga. I Nöden bodde
mest hantverkare av olika slag och
fram för allt arbetare. Stadslästen kallades
oftast Nöden - men sällan
Nya Stan. En senare beteckning var
Jullén, och den användes någon gång.

ACC. N:R M. 16454:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vi skilde i övrigt inte på vägen olika
stadsdelar just. Bebyggelsen bestod mest
av en våningshus med vindskrypor. Jag
föddes i Fremmegatan 21 i ett sådant
hus. På gården låg stenluggeri.

I Nöden varde mycket juler. Vi satt
alltid på trapporna om kvällarna och
höll reda på folk. På hörnan Tvärgr
han Stora Södergatan låg ett café,
Göranssons café. Det vi Nöden pågat
alltid höll till. När vi sedan gick
hem, brukade vi alltid säga: "Vi
går mot Döden var vi går." Det var
känsligen så, att vi skulle ha att
lysa upp en man i Fremmegatan 7. Han
hettes Nils Nilsson, men kallades för
Döden. Han körde ut sand, som sål-
des för Före-
kupper. Vagnen drog av

en vit häst, "Vita Siljan". Döden var en
mycket snäll man.

Vi pågar brukade också köra till
utanför ett kökari, som låg på Koman
Dreneg.-Torg. och där levde vi ga-
ling. Ibland brukade de kalla på
polis, och då smet man, för man
kunde ändå respekterat för polisen.

I Drenegatan låg också Guds templi-
gården. Vården där kunde resandevärdar.
Det var sammankallning ibland oss
lärnare. Man fick alltid hjälp om
man fått pyggl av "Grisarna". Jag
skall säga, att de fattiga költ
alltid i kapa.

Vi pågar brukade föra huslig mat
judarna. Där var liksom ett hat
mellan oss och judarna. Om det

Kunde bero på, att de klavade sig bättre. Många började med ett grönkling med ett klyfte på ryggen och blev sedan förnåga. Vi var emellertid till sammans med judabarnen, så där förekom direkt ingen osämja. Judarna hade sina särskilda seder. De kunde särskilda sammankomster. Deras "kyrka" låg ett slag i Förmegatan och flyttades sedan till Torggatan. På fredagskvällen fick man gå och tända ljuset hos dem. De åt mycket goda, som förvandes i stora tunnlar. De åt även mycket löns, kallt ris och buljong. De byggde själv sitt påskdricka. De hade också ett påskbröd, ett vitt vitt bröd som de köpte från fabrik. Ibland kom studenter ner och

lilla guling. De kom väl för att få
färd i flickornas tjänare. Min far tyckte
inte om studenter; "Fädrans student
pack", brukade han säga. Fräster-
en här jag aldrig hade något intresse
av. Jag tror nog dock att de var
ondsyssla bland folket därnere. Det
var nog ingen som hade något emot
dem. Där var vi ett par stycken, som
hette Böös. Bonderna hade man
aldrig någon beröring med. De var
barn i skolan ibland, och man såg
ju de samman, här det var bönder.
De rika - det var grossister och
affärsmän. Det fanns även en del
välbestämda judar. De hade arbe-
tat upp sig från knypst på ryggen.
Som grönarvilde hade vi i Park-

ACC. N:R M. 16454:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Kaféet med omnejd och Bohus-fäst
där var bara luftten så stor som nu.
I Folkets Park ordnades bantillställ-
ning på måndagskvällen med både
barn och föräldrar. Vi tog spritkäll
och utt med didul. "Bullis" var spet-
serstråket här i stan. Det sträckte
sig hela Klostergatan från Banborg
och genom Södergatan till Eriksons
Porlinsaffär ungefär. På Bullis sam-
lades alla kategorier av folk. Där
var så ytterligt trångt på tisdagarna.
Andra samlingsplatser för oss var
gårdarna och trapporna. Man kun-
de se något liknande i St. Hans-
gatan. Där satt människor mycket
på trapporna och pratade också.
^{all}Man som vi hade på olika plat-

Ser: Premergalan vi 7 kallade "Döda-
gården". Det var alltså där man till
ströket delen växte upp. Mitt för sjöan
alltså vid Bindgarnsfabriken låg ett
hus, som vi kallade "Härborg". I Pre-
mergalan kom sedan att byggas ett
stort hus, som blev kallat "Nödens
slott". Så benämnde vi kalla Gryn-
naregalan för "Bonbytaregalan".
Där fanns ingen trottoar på sidorna.

Far var anställd vid Pen-
sillningsverket. Han var rensillnings-
arbetare eller "skidlagare" som det
mer allmänt kallades. Han hade
12 tim. arbetsdag - 6 tim f.m. och
6 tim. e.m. - Lärsmellan i ågon tim-
mes middag. Far åt sin middag
på arbetet. Han hade svögärsar

ACC. N:R M. 16454:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

med sig och ibland någon halvliter.
Det betydde de för att hålla kunnig-
ret uppe. Gubbarna lutade ganska
oför. Hans arbetsdag var liten lång
äkt om. På söndagarna var han
ibland "stallvakt" på sitt arbete.
Det var då skiftarbete. Han betän-
de ej billa sig med redskap. Han
använde sig ju mest bara av häst
och vagn i sitt arbete. De första åren
vid Penhillsverket fick de själva
billa sig med kläder, senare fick
de vinter- och sommarväsor och bli
ställt på arbetet. Det fanns tvättställe
och sånt på deras jobb, så de kunde
byta om och tvätta sig där, om de vil-
le. För tjänade 12-13 kr/veckan. Baser
var mycket outyckat. En gång om året

fick arbetarna låna en charbang och
Eka ut till Björred med sina famil-
jer. Någon gåvor utdelades aldrig
till arbetarna. O nej, det var stän-
da begrepp. Det inkluderar inte någon
arbetsfäst. Men de hade ju sina hem-
rater och var samman och ändå lite
göla ibland. Brännvin kunde köpas av
"Fovra". En man kom körande ibland
med ett stort fat brännvin på vagnen.
Den kallades "Fovra". Det var hem-
ligt det där, och vi hämtade brän-
vin i spenne. Brännvinet var den mest
använda medicinen vid alla handla
krämpor. Fovra var med i fackförningen
han var uppbrödsman det rype på
"renbillingen". Varje vecka skulle arbe-
tarna betala till honom. Han hade

inget extraarbete på fritiden. Det var
frösten delfigt med fridid. Men skitte
hemmet. Vi var ja många barn. När jag
var i 8-9 årsåldern gick jag på "Ar-
betsstugan", som låg i Råbyggatan. Där
fick man sitta och fläta slöjdsaker.
När man var gick hem på kvällen fick
man gräd och mjölk - dekkubon fä-
rde man 10öre. I Kungsgatan låg
en barnkrubba, men jag kan ej erin-
ra mig vem som stod för den. Vi an-
dade aldrig barnkrubban. Vi sköttes
hemmer, och så snart som möjligt fick
vi hjälpa till med familjeförskörning-
en. När jag var 2 år gammal hade jag
mitt första fall. Det var på sommar-
lov. Jag brukade gå på Clement-
torget. Men fick använda skydd i

ACC. N:R M. 16454: //

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

arbetet. Jag tjänade 25 öre/dagen och arbe-
tade från 7-tiden till fram på eftermidd-
agen. Under skoltiden sprang jag se-
dan med "Lunds Dagblad". Jag arbet-
ade kl 5 på morgonen, bar det, gick
i skolan och på kvällen bar jag
ut "Skånska Dagbladet". På detta
tjänade jag 8,50 kr/10 min. Medan jag
gick och lärde arbetade jag som
springpojke i Grönbergs Korgbinderi.
Jag arbetade från 18-6 som dagar
ut och tjänade 3,50 kr/dagen. På
eftermiddagarna fick vi anställda
kaffe. Detta arbetade jag med i två
år. Sedan hoppade jag in som städning
i glasvästergården hos glasvästergården
Hansson. Där var jag i fyra år och
kom så småningom att bli rörläggare

Pengarna gick i stort sett till hemmet.
Det var inte någon jolle som annars
stämpliga för barn på den tiden. Vi
hjälpte ju de lite hemmen också och
sprang ärenden åt hemmet.

Vi bodde på tre olika ställen i
Nöden: c:a 5 år i Promnegatan 21,
c:a 2 år i Gynmalaregatan 5 och
därefter i Promnegatan 7. Vi flytt-
de för att vi skulle få det något
bättre och billigare men i själ-
va det sämre. Bostäderna därvid
kan väl ha byggts i slutet av 1800-
talet, på 70-80-talet. Jag känner inte
till, vem som byggde dem. Mycket värden
i Promnegatan 21 hette Larsson. Vi kunde
där ett rum med förskåp och betalk-
de 3-4 kr/mån. för detta. I Gynmali-

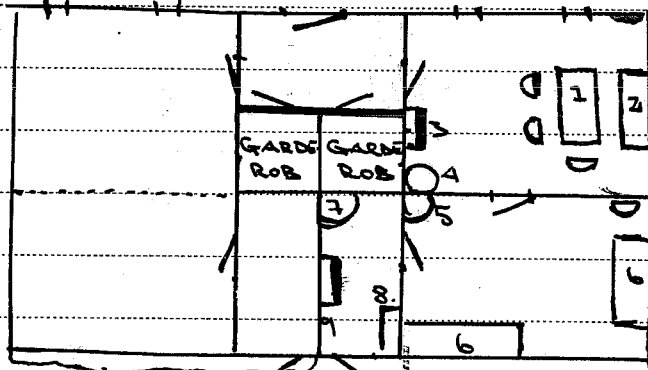
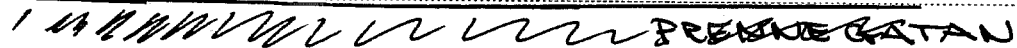
regatan lyste vi ett rum plus en liten
kammare hos en fru Persson. Jag känner
inte till vad vi behövde i huset där.
I Pränegatan f. hette vår hyres-
värd Nilsson, som jag nämner. Där lyste
vi två rum och ~~stuga~~ ^{stuga}. Hyran rön-
de sig om ca 12-15 kr ~~per~~ ^{per} månad. Nilsson
var en mycket bra hyresvärd, och vi
var nöjda med vår vistelse. Rum-
men kallade vi kammaren och stora
rummet. Möblerna var säkerligen köp-
ta - s.k. gylleremöbler, som såldes på
Clementorget. Mor och far hade köpt
dem, när de var unga. Rummen var tap-
peterade och hade trägolv. Trä-
väggen hade tegelgolv, och det son-
dades. Det var vanligt överallt där
stengolv fanns. På golvet hade vi även

ACC. N:R M. 16454:14.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

"lasavittor". Möbleringen var ganska
enkeltlig överallt i husen där nere.
Vi hade ingen finare möbel. Vi åt
i det stora rummet. I regel var vi
barn fyra barn hemmen plus far och
mor, ibland, var vi var flera, kunde
vi få ta till ett sofflock som sov-
platt. Man hade det över ett par
lar. Som sängkläder hade vi fjä-
derbäddar, underlakan plus fjäderdy-
nen ovanpå. Överlakan hade vi inte,
och katten vet om vi hade över-
gatt. Ovanpå allt breddes ofta
ett vitt, virket överkast. I kam-
ren, som förrut tjänstgjorde som sov-
rum, hade vi en kist, som det
aldrig eldades i. I stora rummet
stod en ugnstjöv, och den använd-

des läroenat. Mat lagades i försku-
gan mot gården. Vi hade vänligen
två ingångar - en från gatan och en
från gården. Förskuggan på gårdsiden
kunde, som vanligt regelgalt och den
fick tjänstgöra som kök. Där fanns även
en stor öppen spis i en hörna.

1. Matbord
2. Pinncoft med klätt lock.
3. Hög byrå.
4. Medelbås
5. Kakelugn
6. Sängar.
7. Öppel spis
8. Rätt med fotogen kött
9. Spiskammare

INTLLIGGANDE.
LÄGENHET. Gård

Som belysning hade vi färligslampor. Vi hade inga regler, för när

Ljuset skulle tändas. Det skulle dock
släckas kl. 9; då skulle far sova, och
då skulle vi vara hemma.

Vi åt tre måltider om dagen. På
morgonen blev det kaffe och smörgår.
Kl. 12 åt vi middag. Det var mår och
vi bar som åt den måltiden tillsam-
mans. Vid 6-7-tiden på kvällen hade
vi kvällsmat. Den bestod för det ves-
ta av sill och potatis.

Vi druck mjölk varje dag. Kaffe var
det rätt svalt med. Det var ju
så dyrt. Vi köpte cikoria i långa
stänger och blandade i kaffet. De
första åren malde vi kaffet själva.
Det hände också att man malde
de kaffet själva. Jag minns också att
hon brukade mala korn. Vi åt

mest kokt mat. Det blev mycket
soppor och sån mat, som kunde
hålla i ett par dagar. Vi åt ald-
rig inälvsmat. Det gick ej ned far-
sall och då fick inte vi andra hel-
lar. Vi åt ärenmat mycket hästkött
— hästbiff. Det var lidligt på den
tiden. Det fanns dock många, som in-
te ville äta hästkött. De hade ju
såna där rackare som gick omkring
och slaktade hästar på den tiden.

Vill förekom mycket ofta. Den stek-
tes i färdigt tillstånd. Dimhamussillen
Kullasillen och Trelleborgssillen an-
sågs som fina sorten. Torsk kunde vi
också ibland. Gränsakar åt vi knappast
aldrig annat än i soppor. Det
var de purja, morötter, selleri och

persilja. Inlagd quokke brukade vi ha till maten. Mor brukade lägga in quokke i stora mängder. Tomater skadade vi inte förrän omkring 1920. Det var en konserverfabrik här som delfitt planterade tomater. Torr den lilla "Fibus". Sydfunkter åt vi inte som barn.

I Prevezgatan hade vi två kolonilottar. Den ena hade vi gratis för att få säg till området. Han hade bl. a. hand om lyckelama. Den andra lotten hyrde vi. På lotten sätte vi potatis, vilket dock inte räckte för familjen. Vi hade även blommor och grönsaker (som morötter, rödbetor, persilja, persilja och quokke) i kolonilotten. Den, ja t.o.m. fullskott. Mor brukade

de sefta lingon och här man ej i stora mängder. Gurken lades även in, som jag tidigare sagt. Detta förvarades i en spiskammare i kambrer. Potatisförrådet och de andra rotfrukterna förvarades i vedboden.

Vi hade inga höns eller kaniner. Jag hade däremot rätt lyckat duv. De utfodrades med mjölk och säd. De såldes eller också slaktades och användes till mat hemma. Det var många, som lydde ett stycke av Nilssons brädgård för att kunna hålla höns och kaniner där.

Vi var inte så många hemma när kriget kom. Jag var lyckat och då far var en tyfvar hade dött 1913. Far skaffade mat. Han fick extratillägg

under krigsåren. Vi hade politis själva.
Jag vet, att de prövade ved politis
flingor då. Min yngste bror åt hos en
syssler, som var gift där i stan. Far
ordnade också med bränsele. Det
var för det mesta gratis. Så vi led
ingen större nöd under den tiden.

Söndagsmornen brukade inte
skilja sig från kosten de övriga da-
garna i veckan. När far blev leva-
gick han ibland och åt på restau-
rang. Men han hade sin särskilda
platt vid en bord ändan. Det var
ingen, som betrodde stå vid matbordet.
Det var tillåtet att pruta vid maten.
Vid mattiderna hade vi vaxduk på
bordet. När vi ätit, togs den bort,
och en vanlig duk lades på. Så

Skedde även på söndagarna. Porcelinet
fruvordes i spisekammarerna i tamburer,
besticket i en låda i köksbordet.

Porcelinet bestod till störst delen av
fajanskör. Vi hade ingen finare ut-
sörpis, ej heller finare kaffeservis.
Det förekom bjudningar i mycket li-
tan utsträckning hemmåt. Det kunde
komma ett eller några gånger, och då
bjöd man på kaffe. Bred köptes
i regel. Jag kan inte minnas, att vi bjöd
på ett någon gång. Brännvin och konjak
kunde förekomma hemmåt någon gång
enellant. För köpte och så all hemmåt.
Det var i mycket liten utsträck-
ning.

Di kom var kommunanställda, ha-
de vi läkare. Vi hade Söder-

ACC. N:R M. 16454: 22.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

berg. Man gick upp till honom vid brän-
sjukdomar och sönt. Vi hade en Ulla
gymna här i stan, fru Sundgren. Jag
blev liggande med ett brutet ben,
och det botade hon. Hon lade på
lor och band om och smorde. Jag
blev bra så skillingen var helstade
i ett helt år efter. Fru Anderson
i Drötningsgatan botade schävern.
Fick man handvård, gjöt man sprit på
den under tanden. Vi hade en feber-
termometer hemma. Vi fick dock
på i säng, om vi kände oss dåliga.
Hon passade på oss - hon var till
om ungarna. Man fick bestämt var
att dricka innan man åkte in på
sjukhuset. Jag låg på bamsjukhuset
en gång. Man kunde aldrig tala om

någon som låg sjuk hemma någon längre
tid. Barnen föddes hemma eller på
gamla B.B. Vi föddes hemma. Min yng-
ste bror föddes stort inom selldikt-
tet. Vi andra unga blev utkörda vid
tilfället. Det var en bekvämlighet
och hjälpte till vid förlossningen. Man
låg bara några dagar - det var inte
tid och vid att ligga längre. Barnen
kunde väl ammas i ett halvår unge-
fär.

Bekvämligheterna var nästan obefint-
liga. Om domarna bodde vi i Håge
å. Där kunde hela familjen hjälpa till
och bida. Eller vi gick ut till Bjär-
red och domarna och bodde. Någon
gång per vinter blev man skickad
ut i byggnad med tvål och såpa

Det fanns också möjlighet att få ett
bad på gamla fattighuset. Det kost-
de en mycket liten summa pengar,
och där var vi och badade någon
gång innan skolavslutningarna. När barn
sedan kom i 15-16 års ålder, gick man
på Vårbrödkhuset en gång i veckan.

Oljan var mycket vanlig på den tiden.
Vi hade skåp i lägenheten. De luk-
tade för vällukt. Vi tvättade med ättika-
spirit i springan och i sängkläder.
Det var t. o. m. de, som använde sig
syr till att bekämpa skåpborren med.

Rättor var det också gitt om. Vi
hade många medel mot rättorna;
det var fjällor och rättgift, man
kunde blanda gips i mjölet, de åt,
man satte ut vittorlöss, som de druck

unde i. Så kunde man ju få 10 öre ^{nitte}
Man gick upp till en biledningskyrka,
där de klippte en pumpa.
Det ständades utstan alltid hem-
ma. Man använde sopebröste skubbor-
ste, klyffel, såpa och soda vid stål-
ningen. En gång i veckan skurades
sandalen W.C:n. Ibland snades de
även. Nilsson var nog med att det
skulle se fint ut. Man hade stor-
tvätt en gång i månaden ungefär. I
Hödingåren fanns ingen tvättbäcka
utan man fick gå till en annekång.
Där fick bada i en stor blyga
i "kötet" i stället. De stod ofriska
och tvättade småtvätter ute på
gården vid pumpen. Vid tvättningen
användde man soda och såpa.

Sozialvården kallades "Fattigvården". Den var kommunal. Vården var indelad i distrikt. Varje distrikt föreståddes av en s.k. "krets-föreståndare". Denna kontrollerades t. ex. om man behövde träskor. Han gav en lapp, som man lämnade vid Fattighuset, och så fick man sina tapflor. De, som ville ha kontant hjälp, fick gå ut till Fattigvårdskontoret och förklara sin situation. Det var i regel omständligt och mycket svårt att få hjälp. De fattiga kunde även få bränt vint var dag i spänkorgar vid Fattighuset. Inom fick de stiga till på kontoret.

"Jultomtarna" delade ut kläder vid jul. Det var en privat förening.

Jag var med några julor vid Åkuden.
Tåten. Vi fick även utfälek och bullar
där och gottspåsar med oss hem. Så
samlades det runt julgransen.

De fattige gick också mycket till
"Slummen" och fick kläder och mat.
Förskingsamien gjorde mycket nytta
på den tiden - i början var det för de
gamla. I Örtuför både de ordnat
att hem som om somnaren stod öp-
pet för de gamla. De gick omkring
och förtade och samlade för att
de gamla skulle få. Ofta gick de
också hem till de sjuka och hjäl-
te dem med studier och med mat.

Missionsförbundet hade också utdel-
ning av mat gatter och kaffe en gång
om året vid jul. Detta försvann sedan.

ACC. N:R M. 16454:28.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

De som hjälpföringar var mycket antalade
De arbetsoförmögna fick allt bli
hemma. De gamla hamnade i regel
på Fattig huset. Gubbarna fick det
hjälp till med att kunden ska och
sle kalk. De fick också gå omkring i
stan och hämta smuts tvätt och där
en ren tvätt. Fattighushusmörarna fick
gå runt och tvätta och skura. De
läkade också ogräs i grönsaksland här
nere. Gubbarna kunde också att kora
ut med kol och kalk och dela ut
till andra fattiga. Det satt säkert en
hel del gamla kvinnor också - en del
hade ju parisk skräck för Fattighuset.
Det var inte vanligt att yngre släk-
tingar tog hand om de gamla.
Vid sjukdomsfall kallat grannarna rätt

var ihop och hjälpte varandra. Man be-
de ingen hjälp att räkna med från arbets-
givarans sida, knappast heller från
samhällets - lå skulle de sitta all-
tört åt.

Vi prenumererade på tidningen "Arbetet" och
anslöt oss till arbetspartiet. Det gjorde
de nog de flesta i grannskapet. Men
var uppfotrad i den anslan. Den var
högare än vi var bättre än de
övriga politiska partierna li. Jag, för
och mina bröder deltog i demonstra-
tionstygge. Någon arbetare vågade nog
g. ett litet sidan om, för de blev in-
dragna i leden. Jag tror inte, att
demonstrationerna gillades så mycket
av för partiet. Det var i alla fall
aldrig något bråk, var i demonstrationer.

ACC. N:R M. 16454:30

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

de - möjligen att det förekom lite fyl-
leri och sånt där. Det var stor an-
slutning till demonstrationerna på den
tiden. Propagandan var mycket liv-
lig - man skulle stå med partiet.
De höll extra föredrag och affiche-
rade. Jag var alltid på alla poli-
tiska möten - både på Folkets hus
och på Akademiföreningen. Det var
nog förenat med risken att tillhöra ar-
betspartiet, när jag växte upp. Sam-
my arbetside jag en tid vid gruvorna
i Hågnäs. Vi ville ha bättre betalt,
och jag demonstrerade genom att väg-
ra gå ner i gruvan. Jag och min kam-
rader fick gå av den anledningen.
Det var Branting och Thorsen man höll
på - ja, även Wigforss senare. Det var

Såna personligheter, som ville gå rätt ut
utan våld. Många ville ju republik rätt
mycket på den tiden. Kungen var inte så
populär. Vi hade dock såna där olje-
tryck hammar. De var vanliga över-
allt då.

När Kooperation började, öppnade
de först sin affär vid Märkens torget.
Det ligger en fattigvättning på den
platsen nu. De hade bara en liten
lokal och trappa upp. Detta var under-
skelskiflet. Den förste förstuvaren
hette Sjöström. Vi handlade där. di-
kna handlade vi i "Bräringen", som
hade sitt bageri härnere i Rybba-
tan. Man fick gå in på gården och
hämta brödet genom en lucka. De kör-
de också runt brödet på en vagn och

ringde i klockan vid de olika husen.
Kodposition var uppskattat bland oss
men där var ingen kredit, så man
måtte ha pengarna för att kunna hand-
la där. Vi var med i sjuk- och begravningskassan SOLID. Juven hade för-
 varit med i "Svenska Älderdomsförbundets
sjukkassa". Det var mycket uppskattat.

För oss också med i fackföreningen.
Där fick de ju vara med, vad sig de
ville eller ej. Det fanns ju de som
inte ville vara med för kontingentens
skull. De kallades "Skubbeve" och
en del brukade samman i tidningar och
blad den här vägen.

Något utbyte av arbetshjälp före-
kom inte, vad jag minns. Ej heller ge-
mensam inköp av varor. Mangel

ACC. N:R M. 16454:33.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

kyrke man för större ~~fin~~ Det var gott om
manglar. Genom sam prenumeration före-
kom lyckat. För kunde dock egen tid-
ning. Dessutom gick de omkring med
"Allers Familjejournal", och den bli-
vande vi köpa.

Vi tillhörde stadskyrkan. Vi gick i
kyrkan julnatten och nyårsnatten. Det var
i stort sett allt. De gillade dock
kyrkan hemmen, även om vi inte var re-
ligiösa. De fick kyrkor fanns ju Betanias
Vi hade väl ingen som helst kontakten med
den. Men folk gick mycket på Förtä-
ringssamlingarna också. Vi var där många
gångar.

Vår uppfostran var inte alls religi-
öst färgad. Inga lekar var förbjuda
av den anledningen, och aldrig tär-

ACC. N:R M. 16454:34

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

te vi Andebön el. aftonbön. Vad som
talades i vår uppföstran var nog fars
livoren. Det lades ändå stor vikt
vid konfirmationen hemma - och in-
ställningen var nog samma överlag där
nere. Vi kunde aldrig tales om böyer
lig vigsel och konfirmation. Vi pr-
tade aldrig om religiösa saker hem-
ma.

Uppfostran skötte både far och mor om.
Aga utdelades ibland, när man varit ut
och bittat på lyss. Mor var ju hemma
och skötte oss alltifrån spädbarnsal-
den. Vi hade ingen barnvagn hemma.
Di tog nog inte ut barnen så tidigt,
och skulle vi någon gång fröflyttas ut-
om, så blev det nog att blanda! Vi
hade en vagg hemma, och i den låg

vi som spel barn. Vi kallade våra föräldrar "far" och "mor". Fortfarande man med hvar sin blev det även "far son" och "mor son". Släktingar kallade man t. ex. "farfar" och "farbror", "morfar" och "morbror" etc. Far och mor bekanta kallade man t. ex. "Andersson" (navig) och "fru Andersson" (kvinnl.) Far och mor kallade varandra vid sin förnamn, och inför oss barn betecknade de varandra "fa" och "mor".

Jag har alltid haft ett stort intresse för läsning. Jag lånade böcker på arbetarnas bibliotek och läste ibland. Köpte jag också någon bok. Som påg köpte jag biffler och läste "Cartuch", "Skurkarnas fara och kvinnornas avgud." Bifflerna köstade tio öre, och

De innehåll mest äventyr och såit.
Så lärde man också "Dukel Tom" och
"Buffalo Bill." Så smingon blev det
mer seriösa saker; t. ex. Andersen.
Nexö tyckte jag mycket om. Det
var inga ungdomar från våra kunder
som kom att studera. Vi hade inga
möjligheter. Då fann endast afton-
skolan för oss. Våra föräldrar på-
verkade inte på något sätt vårt yr-
kesval. När man var stor nog var
det burt att ge sig ut och tjäna
pengar.

Här kunde man se mycket teater
för. Hit kom resande teatersällskap
och uppförde teaterstycken, revyer och
operetter. Det var ett sällskap som
hette "Bergmanska teatersällskapet".

Jag såg bl.a. "Fröken Julie" uppföras
här. Vi ungdom gick och var mycket
dansade. På vintern gick vi på
dans i "Folkets hus". De hade en
orkester, och man svängde runt till
tonerna av "Kvissarvalsen". Inträdet
kostade 25 öre och för 25 öre fick
man sex dansbiljetter. I Parken som
var öppen sommartid fanns det en
arkester, dit de alltså kom och för-
sades några timmar.

HÖGTIDSSERIER:

Dop: Annonsering - O nej! Vi blev dop-
ta hemm. Min bror blev döpt av
pastor Böös. Denne var mycket i väg
en då. Jag hade gudmor. Några gåvor
förlorade inte. Det var bara familjen som
varnade. Vi hade lite extra till köp

Jag kommer var nog bara lindade vid tillfället.

Konfirmation: Jag konfirmerades i 1907
Det var i Donskyrkan. Sedan var vi
konfirmerade, bar man långbyxor, men
det dröjde några år, innan man fick rö-
n ut efter kl. 9. Jag fick nöjdhets-
chevrons kostym, mössa, vitt skjortskär-
skor till konfirmationen. Man var med
i kyrkan. Vi gav varandra kort, och
jag minns, att en kamrat fick blom-
mar. Efteråt drack vi kaffe hemma
och det var lite extra häftigt.

Skolavslutning: Det var bara det, att
man var lite finare klädd och så
fick föräldrarna sitta med. Läraren
buckade till oss upp, vem som blev kvar
sittare, så det var ju en fest!

Förloving: Ej annonsering. Eubard ringvä-
ring.

Lysning: Det var inga högtidligheter om-
kring den. Inte så vanligt på den ti-
den.

Svenska och möhippa: Ooh! Nej!!

Bröllop: Ej annonsering. Vi vigdes
i Domkyrkan. Vi var finklädda, de
kunde bära skossen på. Vi hade
två vittnen: min bror och hans fru.
Efteråt kunde vi få extra bevakning
i klänningarna. Far bar den och sörren
och systererna. Det bjöds på färsk
korv, kaffe och konjak.

Silver- och guldbröllop: Jag känner till
de som firade sånt. De brukade ha li-
te kullar på.

Begravning: Annonsering. Far dog på

Mårtenstund. Det var annars vanligt att
de hade sina döda i bygghuset. De
brukade sätta laskan för frukosten. Djes
vid graven. De begrovs på Naxos kyrko-
gården. Det föreföll allmänt, att de
skade utanför på gatan och sand-
de. Men så de som satte djes i
frukosten och klädde blomkrukarna i
svart-vitt. Blommor och kronor för-
kom vid begravningarna.

Namsdag. Firades ej hemmen.
Födelsedag. Firades. Det blev
extra kaffe och kikor då. Ej pre-
sent. Vid 50-årsdag hade vi
gille med släkten. Det var van-
ligt, att man skickade vykort vid
födelsedagar.

Nyår. Det var lite högtidigare de

hemmen. Det var under lite extra gott.
Vi peger brukade skjut med smällare
Folk brukade promenera i den dag
Man gick dit upp för att höra kyrk-
klockorna.

Trettonhelgen: Vi klädde ut oss och
gick runt och sjöng. På de flesta stäl-
len fick man lite kaffe och kakor.

Fastlagen: Jag har inte varit med om
våra särskilda lekar och upptåg vid
den tiden. Vi hade fastlagsbullar ett
par gånger under fastan. Det var van-
liga vetebullar, som man åt till kaf-
fet. Ej is.

Påskan: Det var de, som klädde ut
sig och gick omkring då. Men det
förelkom inte så mycket. På skärfors-
dagen var det mycket vanligt, att man

skulle fästa pappersremsor på varandra.
Ej rökning förekom. Inga särskilda bestäm-
melser för långfredagen. Det var van-
ligt bland oss lulevuxna pipar
att "rulla pickägg" på Vallen. Man
rullade kokta ägg bred en ball, och
det gällde att knäcka så många
som möjligt. Man fick de ägg, man
knäckte. Man brukade i föga
de kokta äggen. Vi åt den pick-
afkonen, och vi brukade få viga ägg
var.

Valborgsmässa: Jag såg inte, att det
"eldades" någonstans då. Majsjunging
förekom inte heller. Demonstrationer
den 1:e maj och strö. Det var så
mycket folk, att man inte kunde kom-
ma fram. Man ordnade i Konfetti upp

till Kåren. Det var mycket skoj. Vi brukade kiffa till Guse Kläder då. I samband med demonstrationstegen, var det tal och sång i Folkets Park.

Pingst: Man gjorde utflykt till Folkets Park eller till Björred! Vi klädde sig med grönt hemmen.

Midnätter: De flesta gårdar där nere hade majstång. Ungarna var ute och plockade grönt och de vuxna brukade klä och veta stingen. Ja, som blev det dans förmiddag 12-kliden. Alla åldern deltog. Så brukade de ha ett par gubbar, som spelade dragspel. Någon fristning förekom inte. Det blev klart, att gubbarna tog väl sig en gök. Det var mycket folk i Folkets Park då. Där hade de också rest en stor

ungstäng. Ej ungstäng i sten. Ej older.
Mårten: Vi firade ej Mårten.

Advent: Ej ljus. Ej adventstjärnan.

Lucia: Lucia brukade föres på så
sätt, att vi drack kaffe med lite
extra till, dock ej någon Lucia. Ej
Lucia i sten. De studerande bruka-
de uppvakta professorerna, och jag
tror, att de var utklädda. Duss.
Katter förekom inte - i alla fall ej
hemma.

Jul: Julen var ju mycket högtid-
lig, och man såg som bruk från
enligt den. När vi kunde plötsligt skif-
fade vi julgran till julen. Man jul
brukade vi göra "spallegubbar" och
gå runt och sälja; vi tog 25 öre för
de större och 10 öre för de mindre.

Man hade storstädning till julen. Man brukade baka kakor och vetebrod också. Det var mycket juldiktning på den tiden. Biträderna fick arbeta till fram på morgonen. Äfvers biträderna användes bara lite finare på den tiden, och man brukade bli utslagna av dem, om man skulle bjuda upp i Folkets Park. Man var ju bara arbetare. De hade det förresten rätt mycket sämre än oss ändå, vad arbetsvillkoren beträffar. I samband med julen hörde det också till, att vi skulle gå med var på "Akademiskan" och på kläder och gafflar och dansa med granen. Det var damer, som hade det bättre ställt, som ordnade med denna fest. Klockan tolv på julaft-

ACC. N:R M. 16454:46.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

nen hölls julinblåsning på Stortorget.
Det brukade vara hemvärnets orkes-
ter som spelade. Tidigare var det Sol-
ra Sköner.

Vi hade inte bokat hemmen. Julklapp-
par förekom mycket lite. Vi hade
ej heller dopp i grytan. Mor hade
gjort det så fint till lägenheten. Det
var juldukar på bordet och papper-
bommar på väggarna och ljus i
stakar. Julaftonen åt vi lutfisk och
gröt och lite smörgåsar. De övri-
ga dagarna åt vi resten från julbar-
det och annan vanlig mat.